

ლეარ გარეთის წერილებსა და აგრე-
თვე ლია წერილებს ფონტით გასაგ-
ზავნი ფასი დაუკლოს ასე, რომ სამ-
ზლეარ გარეთის წერილებში მხოლოდ
8 კავეკის გადაახდევინებს ფონტა სამს
მისხალში უა ლია წერილებში 4 კა-
ვეკის.

უცხო ქვეყნები

სამზობლოს გარეთიდან

წერილი მეორე

სამზობლოს წინ წაწევისათვის და
მემამულეთ კეთილდღეობისათვის მუ-
ლამ მეტადოლი კაცის ხსნება და
პატივი რომ ხალხში არასოდეს არ
ამოიხსოვება და არ დაიციტება, ამის
მაგალითს დღეს გარიბალდის რომ-
ში აღტაცებით მიღება გვაჩივენებს.

გარიბალდი უკანასკენელად 1849
წ. იყო რომში, იმ წელიწადს, რო-
დესაც ის რომის რესპუბლიკას სა-
ფრანგეთისაგან იცავდა. მას აქეთ 26
წელიწადს გაუკლია და თუმცა
ამ ხნის განმავლობაში ერთი
შთამომავლობა თავის დროს მოს-
კმდა, მაგრამ, როგორც ქვემო
მოყვანილი გარიბალდის სიტყვებიდამ
შეიტყობთ, დღეს იმას თითქოს ისევ
ის მხნე და პატიოსანი რომაელები
ევგებიან, რომელთაც 1849 წელში
მის გვერდით სამზობლოს თავისუ-
ფლებისათვის იძრდოდეს.

ამ მიღებაზე ლაპარაკის უმაღ-
ლორიდე სიტყვას გეტყვით იმაზე,
თუ რითი დაუშასხურებია გარიბალდის
თავისი მემამულების ევგეთი სიყვა-
რული და პატიოს-ცემა.

ისევ გარიბალდის ცხოვრება,
ახალგაზდობიდამ დაწყებული თით-
ქმის დღემდინ, საესეა დაუვიწყარი
კეთილი და ქველ-მოქმედებითი სუ-
რათებით.

გარიბალდი ახალგაზდა იყო კიდევ,
როდესაც ის, რაღაც არეულობაში
გარეული, გაიკა თავის სამზობლო-
დამ ამერიკაში და აქ სამხრეთ ამე-
რიკის ქვეყნების თავისუფლობისა-
თვის იძრდოდა.

ცმრიკიდ: დაბრუნებული თავის
სამზობლოში, 1849 წ. რომის რეს-
პუბლიკას საფრანგეთისაგან (საფრან-
გეთის რესპუბლიკისაგან!) იცავდა.

შემდეგ დაუვიწყარია გარიბალდის
მოქმედება 1859 წ. ესტრიელებთან
ომის დროს. აგრეთვე დაუვიწყარია
იმისი თავისუფალი მეომრების მა-
მაცობა 1860 წ., როდესაც სიცილი-
აში ბურბონების ტახტს ბოლო მო-
ულო. მისი მემამულები როგორ
დაივიწყებენ აგრეთვე პაპის მფლო-
ბელობიდამ განთავისუფლებას გა-
რიბალდის მოქმედებით? ის მო-
ახრის გარებად კიდეც პიო მე-IX-ს რომის
განთავისუფლებას, რომ ნაპოლეონ
მე-III-ს თავისი ჯარის ახალი შასპის
თოფების გარებისა გარიბალდის
სუსტად შეირადებულ მეომრებზე
პირებლად არ ეცადნა.

ბოლოს 1870 წ. გარიბალდი—
ისევ თავისუფალი მეომრებით (1,000
კაცით) მოგზის მთებს მოევლო და

საფრანგეთის რესპუბლიკის დასახმა-
რებლათ გამოეშურა, იმ რესპუბ-
ლიკის დასახმარებლათ რომელსაც
სამწუხაროთ, დღეს იმის მოქმედება
ვერ დაუფასებია.

გარიბალდის მოქმედებაში ბევრი
ერთს შეს ხარეს ხედვენ, როგო-
რიც კითომც მის მისამართელობას
ამიტირებს. ბევრს აკეთებს, მაგ., გა-
რიბალდისაგან, ერთის მხრით გა-
ძინის დროშის ქვეშ ბრძოლა და
მეორეს მხრით იმისგანენ ვიტორ-
იანულის მხარის დაჭრა და დამა-
რება. მაგრამ გარიბალდის არასოდეს
არც ერთს შემთხვევაში თავისი ცო-
რების იდეალისათვის არ უღალა-
რინია. მაძინის დროშის ქვეშ ის
სამზობლოს თავისუფლების მისა-
ჰებლად იბრძოდა— „გარიბალდი
ხრმალით და მაძინი კალმით.“ ვიქ-
ტორ-მემანუელს კი მხარის პირი გა-
და მიღების თაობაზე რამდენიმე აღ-
გილი მომყავს, ხალხისაგან ასე აღ-
ტაცებით მიღების მეორე მაგალითს
ისტორია არ გვიჩვენებს.

„24 იანვარს ნაშაულების პირველ
საათზე მთელი რომის ხალხი ფეხზე
იყო. შეიარაღებული სხვა და სხვა
საზოგადოებების ბაირაღებით და მუ-
ზიკით, გარიბალდის ჰიმნით ხალხი
გაეშურა ეკუზალისაკენ, სადაც გა-
რიბალდი უნდა ჩამომხტარიყო.
მოუთმენელად მოელოდნენ საზო-
გადო აღტაცების მიზეზს და იმ
დღის უამატებენებელს პირს. ბოლოს
გარიბალდიც გ.მოხსნდა. წითელ ფლა-
ნელის ბლუზით შემოსილი ღენე-
რალი დანახა თუ არა ხალხმა, შე-
იქნა ხელცახოცების ფრიალი და
ისეთი საშინელი ყვირილი, რომ გა-
რიბალდის ჰიმნი აღარ ისმოდა. „მა-
არის ჩევით მამა! ჩევნი მოხუცი
გეხსტუმრა! თუმცა თეთრათ აყვავე-
ბულა, მაგრამ ჯერ კიდევ მარჯვეთ
და ყოჩარიდ იყურება! გაუმარჯვოს
გარიბალდის შეინდული სიტყვე-
ლი 1860 წ. იყო, როდესაც ნე-
აპოლიტიკული კოროლი (ვრანჩეს-
კო მე-II) თავის სატახტო ქალაქიდამ
გააგდო და მისი გვირგვინი შეერ-
თებული იტალიის ახალს კოროლის
— ვიქტორ-მემანუელს უძღვნა! *)

გარიბალდის წყალობით დაგვირგი-
ნებულმა ვიქტორ-მემანუელმა, თა-
ვის მოსიკეთეს მ. გიორგი იმით გარდა-
უხადა, რომ 1862 წ. პაპომონტეს-
თან იმით შეება და დასჭრა....

დღესაც, 68 წლის მოხსუს თუმცა
იმედი არა აქს, რომ დიდებანს მო-
იკიდებს ფეხს პარლამენტში, მაგრამ
განზრახვა აქს, რომ ამ სიძერის
დღეში თუ ცლავით არა, სიტყვით
მაინც დაეხმაროს თავის მემამულე-
ების შეეიშროებულ მდგომარეობი-
დამ გამოსევას.

გარიბალდი თავის დღეში არ ას-
ცილებია თავის მუდამს დევიზს: „სა-
დაც თავისუფლებისათვის ბრძოლაა,
მეც იქ ვარ!“ გარიბალდი საქმის
კაცი და თავის დროების გმირი არის!
მის სიტყვასა და საქმეს შუა მუდამ
კავშირი და შეთანხმება ყოფილა;
სადაც მისი სიტყვა იყო, იქ იყო ამ
სიტყვით გამოსახული მისი მოქმე-
დებაც, იქ იყო მისი სისხლი და სი-
ცოცხლის შეწირებაც.

მაგრამ, რისთეის, რა სარგებლო-
ბისათვის იძრდოდა გარიბალდი ასე?
რა ჯილდო, ან რა პიროვნული სარ-
გებლობა მიუძღვილოდა იმას შინებაში?
რა ჯილდო, ან რა პიროვნული სარ-
გებლობა მიუძღვილოდა იმას შინებაში?
რა ჯილდო, ან რა პიროვნული სარ-
გებლობა მიუძღვილოდა იმას შინებაში?
რა ჯილდო, ან რა პიროვნული სარ-
გებლობა მიუძღვილოდა იმას შინებაში?

*) ამ მხრით გარიბალდის ბევრი „გვი-
რგვინის შეღლინება“ ეძახია ხოლო დაცე-

როვნული სარგებლობისადმი ლტო-
ლოებით. ამდენი საქმის მოქმედები
თუმცა ლარიბია, მაგრამ მაინც სრულ
ბელნიერად და კმაყოფილად რა-
ცხველა თავს თავის პატარა გა-
მულში კუნძულს ძაპრერაზე.

აი, ამისთანა აღმიანი შევიდა დღეს
რომში, როგორც ხალხის წარმა-
დგენელი და იტალიის პარლამენტში
წევრი. მრთი გერმანიელი გაზეთის
სიტყვით, საიდამაც გარიბალდის რომ-
ში მიღების თაობაზე რამდენიმე აღ-
გილი მომყავს, ხალხისაგან ასე აღ-
ტაცებით მიღების მეორე მაგალითს
ისტორია არ გვიჩვენებს.

„24 იანვარს ნაშაულების პირველ
საათზე მთელი რომის ხალხი ფეხზე
იყო. შეიარაღებული სხვა და სხვა
საზოგადოებების ბაირაღებით და მუ-
ზიკით, გარიბალდის ჰიმნით ხალხი
გაეშურა ეკუზალისაკენ, სადაც გა-
რიბალდი უნდა ჩამომხტარიყო.
მოუთმენელად მოელოდნენ საზო-
გადო აღტაცების მიზეზს და იმ
დღის უამატებენებელს პირს. ბოლოს
გარიბალდიც გ.მოხსნდა. წითელ ფლა-
ნელის ბლუზით შემოსილი ღენე-
რალი დანახა თუ არა ხალხმა, შე-
იქნა ხელცახოცების ფრიალი და
ისეთი საშინელი ყვირილი, რომ გა-
რიბალდის ჰიმნი აღარ ისმოდა.“

მოკზალშე გარდა მისი ახლო მე-
გობრებისა კიდევ რომის მუნიციპა-
ლიტეტის წარმომადგენელი შევგებე-
ბია კარეტით, რომელშიაც გარიბალ-
დი სადგომზე უნდა მიეყვანათ.
„ხალხი მისი კარეტიდამ ცხენების
გამოშებას აირებდა და მათ მაგიტ
თვეთონ შემმას მაგრამ გარიბალ-
დი ნება არ მისცა“ ამბობს მეორე
გაზითის კორიერების პირველი. რაღაც
კარეტის ხალხში ეელარ გაუტანებია,
ერთს სასტუმროსთან ჩამოხტომა
მოუსურებია გარიბალდის. ამ სას-
ტუმროსთან ხალხი გაჩუმებულა,
რომ გარიბალდისაგან შემდეგი სიტ-
ყვები მოუსმინათ:

„ჩემი ნამსახურევი არ უდრის იმ დიდებას
და პატიოს ცემას, რომლითაც მე თქვენ დღეს
მომევებეო! რომი და მისი მოქალაქები ყო-
ვალოვის ჩემი სიცოცხლის იჯალი კოფი-
ლან და აგრეთვე დარჩებიან კიდეც, სანამი-
რი მე სული მიღებას! ბელნიერად გარიბალდი
ჩემ თავს, რომ დღეს იმ ხელის შე-
მდებარებელი კარტით, რომელშიაც მაინც არის,
რომელიც დალაუნებურად ემორ-
ჩილებიან რეალუნა, რომ ვერსალის ნა-
ციონალური კრებაში უმარჯველეს და წესი
უკანასკნებია ამორჩეული (ნაცი-
ონალური ძრება) და მეორეს (სე-
ნატის) წევრები სულ თუ არა, ზო-
გი ნაშილი მაინც აკლეო

